

פרשת בא תשפ"ד – סוד ההצלחה הכלכלית של עם ישראל

- 1. בראשית טו:** ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול. **שמות ג:** והיה כי תלכון - לא תלכו ריקם ושאלה אישה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת, ושמתם על בניכם ועל בנתיכם וניצלתם את מצרים. **שמות יא:** עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים, אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה [קללה] ... דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. **שמות יב:** ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת: וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים.
- אור החיים ג, יח:** למה צוה ה' שאלת כסף בזמן מוקדם ולא המתין עד בא דברו הטוב לצאתם מארץ מצרים? מה גם שהדברים בזמנם נאמרו ביום שלמחרתו יצאו ומה צורך לאומרם קודם י"ב חודש?
- 2. בכור שור ג, כב:** 'ושאלה אשה משכנתה' - שתאמר לה הננו הולכים לחוג [לשלושה ימים במדבר], השאילי לי כוס כסף וזהב וכלים שלך שלא אתבייש בין חברינו וכן השמלות של שש ורקמה. **אור החיים ג, יח:** 'ושאלה אשה' לצד **שדעתם לחזור** [והיו חייבים לבקש בתורת 'שאלה' ולא מתנה].
- רבינו חננאל:** חס ושלום שיתיר הקב"ה לגנוב דעת הבריות, אלא 'ושאלה' הוא שתיתן במתנה, שכן מצינו בגדעון 'אשאלה מכם שאלה ויתן לי איש נזם שללו'. וכן בבת שבע 'שאלה אחת קטנה אנכי שואלת מאתך [משלמה]... יתן את אבישג השונמית [לאדניהו לאישה]' והרי מתנה בלשון שאלה.
- סנהדרין צא:** באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו: הרי הוא אומר 'וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום', תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו. אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן ... אמר להן ... 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה' תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה ... בדקו ולא מצאו תשובה ... וברחו.
- דרשות הר"ן:** עניין זר ומתמיה מאוד: אף שאנשי מצרים היו חייבים שכרם, לא היו ראויים לבוא עליהם בעקבה ובדרכי רמייה, וכל שכן **אחר שיד ה' תקיפה וחזקה עליהם** ולמה הוצרכו לעשות כן?
- רש"י שמות טו, כב:** 'ויסע משה את ישראל מים סוף' - הסיעם בעל כרחם, שעטרו מצרים את סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף והיו ישראל מוצאים אותם **וגדולה ביזת הים מביזת מצרים**, שנאמר 'תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף' [שבזיזת הים לעומת ביזת מצרים הייתה כערך זהב לגבי כסף].
- 3. תלמוד בבלי ט, א:** דבר נא באזני העם - אמרי דבי ר' ינאי: אין 'נא' אלא לשון בקשה. אמר הקב"ה למשה: בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, **שלא יאמר אותו צדיק** [אברהם]: 'ועבדום וענו אותם' קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים - **עץ יוסף על עין יעקב:** וקשה אפילו בלא תרעומת אברהם, צריך הקב"ה בעצמו לקיים מה שאמר?
- ליקוטי שיחות כא/13:** עצם ההבטחה 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול', יכולה להתקיים באופן בו המצרים באים לידי עונש ומוסרים ממונם לישראל. אבל אז נשאר פתחון פה לאברהם אבינו. הוא בתור **אב** תובע שהרכוש יגיע לישראל באופן שמודגש שבא **לטובת ישראל**, בתור **שכר** על שנות ה'ועבדום', ודווקא אז יהיה להם **תנחומים** על הגלות המרה במצרים. דווקא כאשר ה' נותן את חן העם בעיני המצרים והם נותנים להם כסף מעצמם, נפתרת הטענה של אברהם אבינו.
- 4. ליקוטי שיחות שם/15:** הרכוש הגדול שהוציאו היהודים ממצרים, הכיל את ניצוצות הקדושה שהיו טמונים בהם. מהם הקימו את המשכן, ובכלל השתמשו לקדושה. וזאת הייתה לכתחילה הכוונה בבסיס גלות מצרים, שעל ידי זה יצאו ברכוש גדול ויוציאו ויעלו את ניצוצי הקדושה שטמונים שם.
- אדמו"ר הזקן:** היכל העשירות עומד בין גן עדן לגיהנום, ושני פתחים לו, משני צדי ההיכל: אחד פונה לעבר גן עדן ואחד פונה לעבר הגיהנום.
- התוועדות יום ב' דחג השבועות תשלה:** 'תלמיד חכם נקרא שבת' (כפי שמספרת הגמרא על תלמיד חכם אחד, שהכינו לכבודו סעודה גדולה כמו השבת). שכן בשעת לימוד התורה צריך להיות כמו בשבת. כשהטלפון מצלצל אין הוא עונה, הרי שבת כעת!. מגיע מישהו ומספר לו שהוא יכול לבצע מסחר ולהרוויח אלף אלפים דינרי זהב, עונה הוא לו: שבת אצלי כעת!.